

Barbara Kutkowska

Akademia Rolnicza we Wrocławiu

MOŻLIWOŚCI ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH DOLNEGO ŚLĄSKA NA PRZYKŁADZIE WYBRANYCH GMIN

1. Wstęp

Integracja rolnictwa i obszarów wiejskich ze strukturami Unii Europejskiej stwarza nowe możliwości rozwoju dla sektora rolno-spożywczego oraz mieszkańców terenów wiejskich. Obszary wiejskie Dolnego Śląska mają znaczny potencjał rozwojowy. Niewątpliwymi walorami regionu są: graniczne usytuowanie i możliwości współpracy transgranicznej, wysoki stopień urbanizacji województwa, znaczna w ostatnich latach poprawa poziomu wyposażenia infrastrukturalnego wsi, możliwość rozwoju turystyki i rekreacji, bogate zasoby naturalne oraz rozwój samorządności lokalnej (Kutkowska 2002; 2004).

Celem opracowania jest określenie możliwości rozwojowych wybranych gmin wiejskich Dolnego Śląska.

2. Metodyka badań

Przedmiotem badań były dwie gminy dolnośląskie: Wisznia Mała oraz Kobierzyce. Wybrane zostały w sposób celowy. Kryterium celu było usytuowanie gminy Kobierzyce w regionie funkcjonalnym intensywnego rolnictwa, a gminy Wisznia Mała w regionie rolniczo-rekreacyjnym. Na terenie każdej z gmin wylosowano po 20 indywidualnych gospodarstw rolnych do badań szczegółowych. Do gromadzenia materiałów źródłowych wykorzystano metodę ankietową. Źródłem materiałów była także statystyka powszechna (PSR 2002). Badania przeprowadzono w roku 2003.

3. Wyniki badań

Gmina Wisznia Mała ma charakter typowo rolniczy z szeroką specjalizacją ogrodniczą i sadowniczą, ze względu na duży udział gleb o wysokiej klasie bonitacyjnej. Rozwojowi rolnictwa sprzyjają także korzystne warunki klimatyczne. Struktura użytkowania gruntów znacznie odbiega od średniej krajowej i przeciętnych wartości na Dolnym Śląsku. Ponad 95% ogółu gruntów stanowią użytki rolne i jest to znacznie powyżej średniej krajowej i średniej wartości dla Dolnego Śląska, gdzie udział ten nieco przekracza 50%. Prawie dwukrotnie więcej niż przeciętnie w Polsce jest tutaj gruntów ornych (88%) i trzykrotnie więcej sadów (1,9%). Znikomą powierzchnię zajmują natomiast lasy.

Gmina Kobierzyce charakteryzuje się doskonałymi warunkami do produkcji rolniczej, wynikającymi z bardzo dobrej jakości gleb i długiego okresu wegetacji. Gmina ta, położona w centrum Dolnego Śląska, od ponad 10 lat jest gospodarczym ewenementem tej części Europy. Od kilku lat znajduje się w pierwszej trójce najbogatszych gmin rolniczych w Polsce. W gminie Kobierzyce użytki rolne stanowią aż 96,1%, a grunty orne 94,3% ogółu gruntów.

W strukturze zasiewów obu gmin dominują zboża. W gminie Wisznia Mała jest 80% zasiewów, a w gminie Kobierzyce prawie 70%. Na terenie gminy Kobierzyce uprawia się znaczne ilości buraków cukrowych i rzepaku (18%) oraz roślin strączkowych (około 3%). Obsada inwentarza żywego w obu gminach jest niska, z przewagą trzody chlewnej, i wynosi: w gminie Kobierzyce 15,8 szt. fizycznych trzody chlewnej na 100 ha UR (75% obsady inwentarza) i 4,9 szt. fizycznych bydła na 100 ha UR (23% obsady inwentarza) oraz w gminie Wiśnia Mała 66,3 szt. fizycznych trzody chlewnej na 100 ha UR (82% obsady inwentarza) i 14,4 szt. fizycznych bydła na 100 ha UR (18% ogółu obsady inwentarza). Rolnictwo nadal dominuje w gospodarce obu gmin, stanowi bowiem ciągle podstawowe źródło utrzymania znacznej części ich mieszkańców. Bliskość Wrocławia i jego silne oddziaływanie doprowadziło do tego, że oprócz produkcji rolnej, będącej podstawową funkcją gmin, rozwija się w nich też działalność rzemieślnicza, handlowa i usługowa, szczególnie dotyczy to gminy Wisznia Mała. Właściciele gospodarstw rolniczych tej gminy również poszukują alternatywnych sposobów zarobkowania. Spośród wszystkich gospodarstw w gminie działalność pozarolniczą prowadzi 6,7% rolników. Najwięcej gospodarstw z działalnością pozarolniczą jest w grupie gospodarstw najmniejszych, do 5 ha. W przyszłości około 9% właścicieli gospodarstw rolnych deklaruje podjęcie działalności pazarolniczej. Na terenie gminy Kobierzyce działalność pozarolniczą prowadzi 20,5% wszystkich rolników.

Jednym z czynników determinujących rozwój gospodarstw jest areał gruntów. W obu gminach ponad 60% gospodarstw nie przekracza powierzchni 5 ha. Gospodarstw większych (powyżej 30 ha), nastawionych na towarową produkcję rolniczą jest niewiele, bo tylko ok. 3% ogółu. Skutecznym sposobem przełamania negatywnych skutków rozdrobnionej struktury obszarowej gospodarstw oraz zwiększenia ich siły rynkowej są procesy integracji. Na terenie gminy Wisznia Mała znajduje

się tylko jedna grupa producentów zbóż, planuje się utworzenie następnej – wazrywniczej. Natomiast w gminie Koberzyce nie ma żadnych form zespołowego działania rolników. Spośród badanych właścicieli gospodarstw obu gmin 73% posiada następców i inwestuje bądź wyraża chęć inwestowania i uznać je można za rozwojowe. Istotnym zagadnieniem w ocenie możliwości dalszego rozwoju gospodarstw i wsi jest stan wiedzy rolników na temat zasad WPR oraz znajomość funduszy strukturalnych i przedakcesyjnych. Z przeprowadzonych badań wynika, że w gminie Wisznia Mała 53%, a w gminie Koberzyce 63% ankietowanych rolników nie zna zasad obecnej polityki rolnej. W obu gminach około 35% badanych nic nie wie na temat funduszy przedakcesyjnych i aż ponad 70% nie zna zagadnień związanych z funduszami strukturalnymi. W gminie Wisznia Mała 30% ankietowanych rolników uczestniczyło w szkoleniach związanych z tymi problemami, natomiast w gminie Koberzyce żaden z badanych rolników nie brał udziału w takich szkoleniach. Tylko 12% ankietowanych rolników z Wiszni Małej widzi szansę rozwoju swojego gospodarstwa w integracji z UE, w gminie Koberzyce podobnie sądzi 21% rolników.

4. Podsumowanie

Warunki przyrodnicze obu gmin sprzyjają rozwojowi produkcji rolniczej; rolnictwo ma w dalszym ciągu duże znaczenie w obu gminach. Poważnym ograniczeniem jego rozwoju jest niewystarczająca powierzchnia większości gospodarstw oraz nikle związki integracyjne wśród rolników. Niektórzy właściciele gospodarstw podejmują działalność pozarolniczą związaną z handlem, rzemiosłem lub drobną wytwórczością. Stan infrastruktury wiejskiej, zwłaszcza infrastruktury technicznej, nie stanowi poważnego ograniczenia w rozwoju tych obszarów. Jedną z największych barier ograniczających ich dalszy rozwój jest brak wiedzy na temat możliwości wykorzystania instrumentów finansowych UE przeznaczonych na wspieranie rolnictwa i terenów wiejskich wśród mieszkańców wsi. Należy zatem bardziej energicznie kreować politykę informacyjną, aby rolnicy i inni mieszkańcy wsi mieli świadomość zachodzących przemian społeczno-gospodarczych i mogli w nich aktywnie uczestniczyć.

Literatura

- Kutkowska B., *Ocena możliwości rozwojowych obszarów wiejskich Dolnego Śląska na przykładzie wybranych gmin*. Zeszyty Naukowe AR we Wrocławiu nr 444, Wrocław 2002.
- Kutkowska B., *Perspektywy rozwoju obszarów wiejskich w Polsce na przykładzie Dolnego Śląska*, „Wieś i Rolnictwo” 2004, nr 2(123).

POSSIBILITIES OF THE DEVELOPMENT OF RURAL AREAS OF LOWER SILESIA ON THE EXAMPLE OF SELCTED COMMUNES

Summary

This paper shows the actual situation and adaptation possibilities of farms, which are situated on two communes of Lower Silesia region: Wisznia Mała and Kobierzyce. The possibilities of development of typical agricultural production, small enterprises, and other non-agricultural activities are evaluated in this research.